

6. Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу у Вінницькому державному аграрному університеті / [Гулько І. В., Пльонсак В. А., Мазур В. А. та ін.] ; за ред. І. В. Гулько. – Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВДАУ, 2009. – 39 с.
7. Положення про рейтингове оцінювання успішності студентів у Харківському національному університеті радіоелектроніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://et.kture.kharkov.ua/upload/polojenie_new.doc.
8. Садова Т. А. Діагностика в системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців / Т. А. Садова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. Частина II. – 2009. – №5(168). – С. 119-127.
9. Комишан А. І. Діагностика освітньої діяльності студентів на основі рейтингового підходу: теорія, методологія, практика : [монографія] / А. І. Комишан, К. І. Хударковський, О. С. Челпанов. – Харків : Новий колегіум, 2011. – 297 с.

The article describes the components of educational assessment and formulated their own vision tasks control training events held research and teaching staff within educational assessment. A well designed model of scientific and pedagogical staff of educational assessment student learning achievement.

Key words: *diagnostic, educational diagnosis, diagnosis quality of training, pedagogical components of diagnosing, monitoring, inspection, assessment, and evaluation criteria scale, the level of students' knowledge.*

УДК 37.035:316.46 – 053.6

Косенчук О. Г.

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ЛІДЕРАМИ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті представлена програма підготовки соціальних педагогів до роботи з лідерами учнівського самоврядування на різних рівнях, а саме: навчального закладу, району, міста, області. Окреслені форми та методи роботи з соціальними педагогами на курсах післядипломної педагогічної освіти. Визначені пріоритетні напрями роботи соціального педагога з лідерами учнівського самоврядування.

Ключові слова: *програма, соціальні педагоги, лідери учнівського самоврядування, післядипломна освіта.*

Сьогодення вимагає від соціальних педагогів у роботі з лідерами-старшокласниками не передавати теоретичні знання підростаючим особистостям, а мотивувати їх до активної лідерської діяльності, брати на себе роль соціальних мобілізаторів юних лідерів, а для цього необхідно готувати соціальних педагогів до роботи із зазначеною цільовою групою. Адже більшість соціальних педагогів, які працюють у закладах освіти, не мають відповідної фахової підготовки, переважно це вчителі певного закладу, яким при тарифікуванні не вистачило годин за їхнім предметом і їх довантажили посадою “соціальний педагог”. Програма підготовки соціальних педагогів до роботи з лідерами – відповідь на вимогу часу, вона дасть можливість підвищити рівень поінформованості соціальних педагогів, створить умови для відпрацювання ними практичних умінь, сприятиме поширенню передового досвіду соціального супроводу.

Проблема підготовки соціальних педагогів висвітлюється різнобічно у наукових працях Л. Артюшкіної [1], М. Басова [2], О. Безпалько [3], Р. Вайнола [4], Ю. Василькова [5], К. Віцукаєва [6], Ю. Галагузова [7], І. Д. Зверева [8], Л. Нагавкіка [10], Ж. В. Петрочко [11].

Особливу дослідницьку увагу у статі автором буде приділено розкриттю ключових аспектів реалізації *Програми підготовки соціальних педагогів до роботи з лідерами учнівського самоврядування*.

Програма рекомендована для керівників обласних, міських, районних центрів практичної психології і соціальної роботи, методистів із соціальної роботи методичних кабінетів управління та відділів освіти, керівників районних та міських методичних асоціацій соціальних педагогів. Для самих соціальних педагогів програма стане у нагоді під час проведення "годин соціального педагога".

Програма підготовки соціальних педагогів до роботи з лідерами-старшокласниками складається з двох модулів та розрахована на 100 годин. Перший модуль – "Нормативні й організаційно-методичні основи підготовки соціальних педагогів закладів освіти до роботи з лідерами-старшокласниками" (50 годин), другий модуль – "Змістово-технологічні аспекти роботи соціальних педагогів з лідерами-старшокласниками" (50 годин). В основу першого модуля покладено тренінгову роботу. Цикл занять за програмою об'єднав 10 семінарів-тренінгів по 5 годин. На семінарах-тренінгах будуть розглянуто такі питання: нормативно-правове документування у роботі соціального педагога; аналіз різноманітних підходів до створення моделі учнівського самоврядування на рівні закладу освіти; методика написання соціальних проектів; підготовка до проведення тренінгових занять, застосування інтерактивних методів у роботі з лідерами-старшокласниками; соціальна просвіта педагогічного та батьківського колективу; мотивування старшокласників до лідерської діяльності.

Під час другого модулю "Змістово-технологічні аспекти роботи соціальних педагогів з лідерами-старшокласниками" відбувається відпрацювання практичних умінь соціальних педагогів у роботі з лідерами-старшокласниками через такі форми й методи роботи: написання та захист соціальних проектів "Соціально-психологічна служба майбутнього", створення власного портфоліо для участі в конкурсі фахової майстерності "Соціальний педагог року", створення моделі діяльності учнівського самоврядування на рівні ЗНЗ; проведення з лідерами-старшокласниками тренінгових занять тощо. Навчання соціальних педагогів за програмою здійснюватиметься один раз на місяць. З метою удосконалення професійної майстерності соціальних педагогів закладів освіти міста організовано міський конкурс фахової майстерності "Соціальний педагог року" [9]. Цей конкурс проводиться відповідно до умов Всеукраїнського конкурсу "Кращий працівник психологічної служби системи освіти" з метою виявлення і підтримання творчої праці соціальних педагогів, підвищення їхньої професійної майстерності, популяризації соціально-психологічних здобутків.

Завданнями конкурсу є: піднесення ролі соціальних педагогів у навчальних закладах і підвищення престижності цієї професії; привернення уваги громадськості, органів влади до проблем освіти та соціально-психологічної служби зокрема; сприяння творчим психолого-педагогічним пошукам, удосконаленню фахової майстерності працівників соціально-психологічної служби; поширення передового соціально-психологічного досвіду; забезпечення незалежної експертної оцінки педагогічної діяльності соціальних педагогів.

Конкурс складається з двох етапів: заочний (аналіз творчих робіт учасників, вивчення матеріалів із досвіду роботи, аналіз супровідних документів); очний (презентація, домашнє завдання, виконання конкурсних завдань, демонстрація прийомів роботи, тестування тощо).

Обов'язковою складовою конкурсу є презентація портфоліо соціального педагога. Усвідомлюючи важливу роль соціальних педагогів у формуванні лідерських якостей старшокласників, особлива увага під час аналізу конкурсних портфоліо приділяється якості роботи фахівця з лідерами учнівського самоврядування.

I. Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Нормативні й організаційно-методичні основи підготовки соціальних педагогів закладів освіти до роботи з лідерами-старшокласниками		
1	Нормативно-правове забезпечення роботи соціальних педагогів із лідерами-старшокласниками	5
2	Лідерство як спосіб вияву громадської активності в учнівському середовищі	5
3	Принципи та етичні норми роботи з лідерами-старшокласниками у загальноосвітньому навчальному закладі	5
4	Соціально-педагогічний супровід особистісного розвитку лідера-старшокласника	5
5	Соціально-педагогічні умови проектування професійного самовдосконалення лідерів старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі	5
6	Шляхи конструктивного спілкування в учнівському середовищі	5
7	Використання інтерактивних методів у роботі соціального педагога з лідерами	5
8	Методика проведення тренінгу: структура, етапи, методи роботи	5
9	Проект, види проектів, структура проектів, методика написання та захисту соціальних проектів	5
10	Міжсекторна взаємодія як ефективний засіб здійснення соціального патронажу всіх учасників навчально-виховного процесу	5
Всього		50
Модуль 2. Змістово-технологічні аспекти роботи соціальних педагогів із лідерами-старшокласниками		
1	Підготовка та участь у конкурсі фахової майстерності “Соціальний педагог року”	5
2	Підготовка та участь у конкурсі соціальних проектів “Соціально-психологічна служба майбутнього”	5
3	Підготовка лідерів-старшокласників до конкурсу “Лідер року”	5
4	Створення моделі діяльності учнівського самоврядування на рівні закладу	5
5	Проведення тренінгових занять для лідерів-старшокласників	25
6	Участь у районних, міських, обласних заходах	5
Всього		50
Разом		100

II. Зміст програми

Модуль 1. Нормативні й організаційно-методичні основи підготовки соціальних педагогів закладів освіти до роботи з лідерами-старшокласниками

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення роботи соціальних педагогів із лідерами-старшокласниками

Нормативно-правовий інструментарій для здійснення соціального патронажу лідерів-старшокласників. Систематизація законодавчих актів, постанов, наказів, положень тощо. Нормативно-регламентована робота соціального педагога з лідерами-старшокласниками. Визначення діагностичного та розвивального інструментарію, програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки, для роботи з лідерами-старшокласниками.

Тема 2. Лідерство як спосіб вияву громадської активності в учнівському середовищі

Поняття “лідер”, “лідерство”, їх роль у житті суспільства. Спільне та відмінне між лідером та керівником, лідерством та керівництвом. Лідерство в учнівському середовищі. Механізми ефективної взаємодії в колективі. Мотивація послідовників. Аналіз лідерських якостей видатних політиків різних епох. Складання портрету сучасного лідера.

Тема 3. Принципи та етичні норми роботи з лідерами-старшокласниками у загальноосвітньому навчальному закладі

Механізми формування лідерських якостей лідерів-старшокласників. Визначення принципів та основних етичних норм роботи соціальних педагогів із лідерами. Типові помилки у роботі з лідерами.

Тема 4. Соціально-педагогічний супровід особистісного розвитку лідера-старшокласника

Розвиток лідерських якостей лідерів-старшокласників через різні напрями роботи: просвітницько-профілактичний, навчальний, консультативний, діагностичний, організаційно-методичний, зв'язки з громадськістю. Соціальний патронаж педагогічної та батьківської громад.

Тема 5. Соціально-педагогічні умови проектування професійного самовдосконалення лідерів-старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі

Професійне самовизначення лідерів-старшокласників. Створення власного "МЕТАПЛАНУ". Соціальне практикування в урядових та неурядових організаціях. Соціальний досвід. Соціальна траєкторія розвитку лідерів-старшокласників.

Тема 6. Шляхи конструктивного спілкування в учнівському середовищі

Прийоми ефективного спілкування. Конфлікт та шляхи його вирішення. Застосування "Я-повідомлення" у роботі з групою. Стили поведінки у конфлікті. Аналіз конфліктних ситуацій та шляхи їх вирішення.

Тема 7. Використання інтерактивних методів у роботі соціального педагога з лідерами

Зміст та умови впровадження різних методів роботи з лідерами-старшокласниками. Форум-театр як метод відпрацювання різних моделей поведінки. Медіація як метод конструктивного вирішення конфліктів несиловим шляхом. Кейс-стаді як метод аналізу проблемних ситуацій. Тренінг як інтерактивний метод роботи з лідерами-старшокласниками.

Соціальні рекламні акції, кампанії, дебати, конференції, саміти, флеш-моби, тренінгові марафони – ефективні форми роботи з сучасними лідерами.

Тема 8. Методика проведення тренінгу: структура, етапи, методи роботи

Тренінг як інтерактивний метод роботи з лідерами, структура тренінгу, етапи проведення, компоненти. Методика проведення тренінгу. Методика проведення структурних вправ тренінгу: знайомство, визначення правил та очікувань. Застосування ігор на активізацію – руханок під час проведення тренінгу. Компоненти для проведення тренінгу. Особливості підбору цільової групи, визначення мети, завдань тренінгу, основні вимоги до тренера, критерії ефективності роботи тренера з цільовою групою. Умови підбору різних методів роботи в тренінговій групі.

Тема 9. Проект, види проектів, структура проектів, методика написання та захисту соціальних проектів

Сутність методу проектування, види та типи проектів. Визначення найбільш актуальної проблематики для написання соціальних проектів. Структура написання та методика захисту соціальних проектів. Визначення мети та завдань проекту, прогнозування очікуваних результатів, підбір цільової групи, етапи реалізації проекту, залучення ресурсів для реалізації проекту. Оцінка ефективності проекту. Специфіка захисту проекту.

Тема 10. Міжсекторна взаємодія як ефективний засіб здійснення соціального патронажу всіх учасників навчально-виховного процесу

Суть поняття "міжсекторна взаємодія". Роль і місце різних урядових структур та громадських організацій у роботі з лідерами-старшокласниками. Мультидисциплінарний підхід у роботі з лідерами-старшокласниками. Складання та підписання угод про співпрацю між різними структурами в аспекті соціального патронажу всіх учасників навчально-виховного процесу.

Модуль 2. Змістово-технологічні аспекти роботи соціальних педагогів із лідерами-старшокласниками

Тема 1. Підготовка та участь у конкурсі фахової майстерності "Соціальний педагог року".

Портфоліо соціального педагога, систематизація та опис досвіду соціального супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу. Демонстрація фахової компетентності фахівця під час проведення відкритих заходів з учнями, педагогами, батьками.

Тема 2. Підготовка та участь у конкурсі соціальних проектів “Соціально-психологічна служба майбутнього”

Соціальне проектування в роботі соціального педагога. Визначення актуальної проблематики для соціального проектування. Залучення різноманітних ресурсів до реалізації соціального проекту.

Тема 3. Підготовка лідерів-старшокласників до конкурсу “Лідер року”

Метод “рівний-рівному” у роботі з лідерами-старшокласниками. Складання проекту “Сучасний лідер”, “Лідер очима його послідовників”.

Тема 4. Створення моделі діяльності учнівського самоврядування на рівні закладу

Компоненти моделі учнівського самоврядування на рівні міста. Універсальна модель функціонування органів учнівського самоврядування на рівні міста.

Тема 5. Проведення тренінгових занять для лідерів-старшокласників

Розробка та впровадження тренінгових занять для лідерів-старшокласників.

Тема 6. Участь у районних, міських, обласних заходах

Формування лідерських якостей старшокласників через активне їх включення у діяльність. Залучення старшокласників до участі у районних, міських, обласних заходах.

Таким чином, представлена вище програма дозволяє підготувати соціальних педагогів до роботи з лідерами учнівського самоврядування. Навчання може здійснюватися під час курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників та на засіданнях методичних об’єднань соціальних педагогів.

Стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження. Перспективним вважаємо вивчення гендерних питань лідерства; регіональних відмінностей у процесі формування лідерських якостей старшокласників, складових системи підготовки соціальних педагогів до роботи з лідерами у позаурочній та діяльності позашкільних навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Артющікіна Л. М. Соціаліньї педагог школи : теорія та практика роботи : [навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Соціаліньї педагогіка»] / Л. М. Артющікіна – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2004. – 124 с.
2. Басов Н. Ф. Соціаліньї педагог: введеіньїе в професіньїю : [учеб. пособіе] / [Н. Ф. Басов, В. М. Басова, А. Н. Кравченко]. – М. : Академія, 2006. – 256 с.
3. Безпалько О. В. Соціаліньїа робота в громаді : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Академія праці та соціаліньїх відносин / О. В. Безпалько. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 172 с.
4. Вайнола Р. Х. Особистісьїний розвиток майбутнього соціаліньїного педагога в процесі професіньїної підготовки : [моногр.]. / Р. Х. Вайнола ; за ред. С. О. Сисоевої. – Запоріжжя : Хортиц. навч.-реабіліт. багатопрофіл. центр, 2008. – 460 с.
5. Василькова Ю. В. Методика и опыт работы социаліньїного педагога : [учеб. пособіе для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Ю. В. Василькова. – М. : Изд. центр «Академія», 2001. – 159 с.
6. Віцукаєва К. М. Сутність підготовки соціаліньїного педагога як суб’єкта професіньїної діяльності / К. М. Віцукаєва // Науковий часопис Чернівецького університету : [зб. наук. пр.]. – Чернівці : ЧПУ, 2009. Вип. 447–448. – Педагогіка та психологія. – 212 с.
7. Галагузова Ю. Н. Подготовка социаліньїных педагогов : пора преодолеть противоречия / Ю. Н. Галагузова // Социаліньїная педагогіка. – 2003. – № 1. – С. 97–102.
8. Зверева І. Д. Соціаліньїно-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні : теорія і практика : [моногр.] / І. Д. Зверева ; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : Правда Ярославичів, 1998. – 394 с.

9. Косенчук О. Г. Соціально-педагогічні умови формування лідерських якостей старшокласників у позаурочній діяльності на рівні міста / О. Г. Косенчук // Вісник Луганського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка (педагогічні науки). – Луганськ, 2012. – №22 (257). – С. 238 – 246.
10. Нагавкина Л. С. Социальный педагог : введение в должность : материалы для работников образовательных учреждений / Л. С. Нагавкина, О. К. Крокинская, С. А. Косабущая. – СПб. : КАРО, 2000. – 267 с.
11. Петрочко Ж. В. Різноманітність участі у житті суспільства і прийнятті рішень як прояв суб'єктності дитини / Ж. В. Петрочко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – К. 3. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д. Г. – 2012.- Вип.16. – 384 с.- С.73-81.

The article presents a training program for social workers to work with leaders of the student government at different levels, namely: school, district, city or region. Designated forms and methods of social work educators in courses Postgraduate Education. Priority directions of social pedagogy with student government leaders.

Key words: *programme, social educators, student government leaders, postgraduate education.*

УДК 378.147

Кравець Н. Б.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПСИХОЛОГА ПРИ ВИВЧЕННІ ПСИХОЛОГІЇ ВАЖКОВИХОВУВАНИХ ПІДЛІТКІВ

У статті приділено увагу вивченню психології важковиховуваних підлітків, розкрито суть особливостей формування професійної культури майбутніх психологів.

Ключові слова: *навчання студентів-психологів, психологія важковиховуваних підлітків, професійна культура психолога.*

Питання професійної підготовки особистості майбутнього психолога до ефективної діяльності завжди перебуває в полі зору сучасної психологічної служби, оскільки наука постійно розвивається, змінюються безперервно потреби людей, їх інтереси, проблеми, можливості соціалізації молодого покоління. Проблема формування професійної культури тісно поєднана з механізмом саморозвитку та самовиховання студентів-психологів та перебуває під контролем суспільства. Запорукою успішного професійного розвитку, формування професійної культури у майбутнього психолога-практика є діяльність, що охоплює набуття професійних знань разом із самопізнанням, саморозвитком, пошуком шляхів самовдосконалення, пов'язаних із процесом вивчення навчального матеріалу.

Дослідження феномену професійної культури особистості практичного психолога є актуальним як дослідження глобального загальнонаукового процесу становлення спеціаліста в практичній діяльності щодо вимог сьогодення [6]. Професійне становлення майбутніх психологів потрібно розглядати як індивідуальний розвиток особистості майбутнього спеціаліста, у ході якого відбувається усвідомлення професійно значущих утворень, формується «Я-концепція» та виробляється стратегія професійної діяльності в гуманістичній парадигмі [6]. Майбутні психологи ще в стінах вищого навчального закладу повинні вивчати практичний передовий досвід, формувати свою професійну майстерність та здійснювати роботу щодо самовдосконалення (І. Зязюн, В. Рибалка, І. Цушко). Підготовку психолога сучасні дослідники розглядають через розвиток у майбутніх фахівців професійного мислення (С. Максименко, В. Панок), соціальної